

УДК 338.2

Матвійчук Л. Ю., д.е.н., доцент,

Федорусь Ю. В., к.т.н., доцент,

Федорусь Л. А.

Луцький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ЛЬОНОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В статті розглянуто сучасні аспекти розвитку льонопереробних підприємств України, визначено регіони де найбільш поширені посіви льону, досліджено сучасний стан фінансування переробної галузі та сформовано напрямки підвищення ефективності використання фінансових ресурсів льонопереробних підприємств.

Ключові слова: переробна галузь, фінансові ресурси, льонопереробні підприємства.

Матвійчук Л. Ю., Федорусь Ю. В., Федорусь Л. А.

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ ЛЬОНОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье рассмотрены современные аспекты развития предприятий переработки льна в Украине, определены регионы где наиболее распространены посевы льна, исследовано современное состояние финансирования перерабатывающей отрасли и сформировано направления повышения эффективности использования финансовых ресурсов льноперерабатывающих предприятий.

Ключевые слова: перерабатывающая отрасль, финансовые ресурсы, льноперерабатывающие предприятия.

Matviychuk L., Fedorus Y., Fedorus L.

FEATURES OF THE USE OF FINANCIAL RESOURCES LONOPERERABATYVAYUSCHIH ENTERPRISES

The paper analyzes the economic substance of being, the concept vehicle improvement of innovation management acquired further development, including its elements such as innovation and enterprise innovation development. To ensure objectivity and the possibility of obtaining comparable results when assessing the level of innovation of enterprises is proposed to apply model cvalimetricnou. Based on the study of the modern state area flax proven that the current crisis state of the region due to the lack of proper

management of innovation development. In the primary processing of flax forced to provide guidance on company preference innovative solutions that do not require too much investment.

Effective performance lonopererobnoho company largely depends on the degree of provision of financial resources. Therefore, to achieve effective use of financial resources should be identified general need for financial resources in accordance with the planned economic developments processing enterprises and the extent of their actual involvement. You must also consider the possibility of generating processing enterprises of their own financial resources, especially from domestic sources, its credit rating, which determines attract debt capital as required. However, to attract the necessary financial resources does not guarantee the sustainable economic development lonopererobnoho company. Ensuring refineries necessary financial resources should be characterized not only the volume but also the structure of the sources of these resources.

Key words: food processing industry, the financial resources of the enterprise lonopererobni.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Європейський напрямок розвитку економіки України вимагає чіткого визначення тих конкурентоспроможних вітчизняних товарів та підприємств, які здатні вивести країну на світові ринки. На сучасному етапі розвитку держави стан льонопереробної галузі викликає серйозне занепокоєння. Адже для економіки України лляне волокно є стратегічним продуктом, оскільки це вітчизняна целюозна сировина, яка щорічно відновлюється. Льон для України є надзвичайно важливою сільськогосподарською технічною культурою, яка здатна повністю забезпечити текстильну промисловість волокном з неперевершеними фізико-механічними і гігієнічними властивостями, а лакофарбову і хімічну промисловість – цінною лляною олією. В умовах сьогодення для підприємств цієї галузі важливого значення набувають питання удосконалення ефективності використання фінансових ресурсів.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Теоретичні і практичні аспекти фінансування підприємств переробної галузі досліджувалися вченими Інституту економіки НАН України, Київського національного економічного університету, Хмельницького національного університету, Харківського національного економічного університету, Технологічного університету Поділля, інших навчально-наукових та наукових закладів України. Так вони набули широкого висвітлення у працях

відомих вітчизняних та зарубіжних вчених: Герасимчук З. В., Гейця В. М., Василика О. Д., Дробозиної Л. А., Єріс Л. М., Карлюка Д. О., Крейніної М. Н., Макаренко П. М., Міщенко В. В., Москаленка В. П., Науменкової С. В., Павлюк К.В., Павлової Л. Н., Родіоновой В. М., Стоянової Є. С., Сисоєнко І. А., Шарко М. В. та ін.

Високо оцінюючи результати досліджень цих авторів, необхідно зазначити, що в науковій літературі ще не знайшли належного відображення і вимагають подальшої розробки питання, пов'язані з напрямом підвищення ефективності використання фінансових ресурсів льонопереробних підприємств. Існує ряд теоретичних і практичних проблем, які все ще залишаються невирішеними, як на рівні промисловості в цілому, так і на рівні підприємств окремих галузей, зокрема переробних підприємств.

Цілі статті. Метою статті є окреслення напрямів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів льонопереробних підприємств, які втрачають інтерес до вирощування льону.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сучасний кризовий стан льонарства та заводів первинної переробки льону обумовлений цілим рядом соціально-економічних чинників, які призводять до падіння рентабельності та збитковості багатьох підприємств галузі. Аналізуючи глибинні причини економічних та соціальних труднощів льонопереробних підприємств, слід відзначити: проблеми не у відсутності стратегії інноваційного розвитку, а у відсутності можливості адаптації та пристосування до нових умов жорсткої конкуренції. Економічна ситуація в галузі змушує виробників продукції з льону-довгунця направляти всі кошти на вирішення сьогочасних проблем. Політика багатьох льонопереробних підприємств в умовах конкуренції характеризується однією метою – вижити, чого б це не коштувало, дочекатися кращих часів, зберігши хоча б частину свого потенціалу [4].

Останнім часом щорічний обсяг виробництва волокна льонозаводами становив менше 5 тис. т. Відсутність сировини та оборотних коштів наблизило майже всі підприємства первинної переробки льону до межі економічної стійкості, за якою розпочався неконтрольований процес їхнього розпаду й самоліквідації.

Кризова ситуація на підприємствах, що займалися переробкою льоноволокна, викликала скруту текстильної промисловості, яка

переробляла довге волокно. На одного жителя України в 2012 р. вироблено лише 1,5 кв. м. тканин, тоді як у 1990 р. випускалося 24 кв. м.

Загалом виробництво продукції зазначеними підприємствами скоротилося у 7–10 разів, частка в структурі промислової продукції зменшилася із 10 до 1,1%. З 245 підприємств галузі більше 15% збанкрутували, а виробничі потужності решти використовують лише частково.

У текстильній та переробних галузях втрачено понад 300 тис. робочих місць, імпорт лляних тканин та виробів з льону (сорочок, костюмів, рушників, білизни) перевищує вітчизняне виробництво у 3 рази, а експорт загалом – майже у 10 разів, причому шовкових тканин у 47 разів, бавовняних – у 26, вовняних – у 7, лляних – у 5 разів.

Причини, які викликали таке падіння, багато, основні з них [2]: порушення цінового паритету між галузями льонопереробного комплексу. Використовуючи своє монопольне становище, переробні підприємства диктують виробникам сировини занижені ціни, які не гарантують окупності власних витрат; темпи зростання собівартості льонопродукції значно перевищали темпи зростання цін, що призвело до падіння рентабельності; відсутність мотивації та стимулювання сільськогосподарських виробників до вирощування льону; ліквідація та реорганізація великих сільськогосподарських підприємств, які традиційно займалися вирощуванням льону; підвищення вартості та погіршення якісного насіннєвого матеріалу; відсутність або недостатнє виконання необхідних агротехнічних заходів та сівозмін.

Для вирішення ситуації, що склалася в галузі на сьогодні, необхідним є підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, приділяючи при цьому особливу увагу збереженню існуючого потенціалу та розвитку і підвищенню ефективності промислового виробництва продукції з льону.

Крім того, вирішення проблеми стабілізації і відродження льонопереробної галузі України та її подальший розвиток в умовах ринкових відносин можливий, якщо економічна політика галузі буде враховувати ряд найважливіших чинників, а саме: силу й активність конкурентної боротьби на ринку льономісних товарів, потенціал маркетингу, ефективність інноваційних ресурсозберігаючих технологій і, головне, впровадження новітнього високопродуктивного

обладнання з високим рівнем автоматизації і механізації виробничих процесів [5].

Посіви льону подекуди розміщуються головним чином у північних і північно-західних районах Чернігівської, Житомирської, Волинської, Сумської, Рівненської, Тернопільської, Київської, Львівської, Івано-Франківської, Чернівецької й Хмельницької областей.

У Західній Європі активно відпрацьовують питання розвитку льонарства за мінімального субсидування сільськогосподарського виробництва та максимально можливого використання льону в промисловості як ресурсу, що поновлюється. Розширення виробництва льону передбачає попит на нього не тільки в текстильному виробництві, але і під час створення сорбентів, композиційних матеріалів, геотекстилю тощо. При цьому враховується нова соціальна філософія – ринок потребує не тільки високої якості продукції, але й створення подібної системи самого виробництва. Це гарантує сталість випуску, відповідність вимогам енергозбереження, екологічної безпеки та соціального забезпечення працюючих.

У світі ціни на зернові та олійні дедалі зростають. На сьогодні попит світової промисловості на льон задовольняється всього лише на 12%. Маючи величезний потенціал у цьому напрямі, Україна здатна зі значною вигодою для себе скористатися цим фактором. Однак у силу різних причин цього поки що не відбувається. На фоні значного поглиблення інтересу до виробництва льону в світі сучасний стан розвитку сфери виробництва і переробки льонопродукції в Україні є досить складним з причин нестачі фінансових ресурсів чи їх неефективного використання [1, с. 69].

Аналіз літературних джерел засвідчив, що деякі автори запорукою ефективності управління фінансами, а відповідно і фінансових ресурсів, які є матеріальними носіями фінансових відносин, вважають фінансовий стан підприємства. Проте, це дуже загальний підхід, тому що фінансовий стан підприємства – результат ефективного управління всіма видами ресурсів, у тому числі і фінансовими. Він також характеризує результативність всіх напрямків діяльності підприємства.

Підвищення рівня стабільності фінансового стану і конкурентоспроможності льонопереробного підприємства є результатом ефективного управління фінансовими ресурсами. В той же час і

фінансовий стан, і рівень конкурентоспроможності тісно пов'язані з обсягами виробництва конкурентоспроможної продукції і рівнем рентабельності як окремих видів продукції, так і всього капіталу. Тому фінансовий стан підприємства і рівень конкурентоспроможності продукції також характеризують ефективність використання фінансових ресурсів льонопереробного підприємства.

Ефективна діяльність льонопереробного підприємства значною мірою залежить від ступеня його забезпечення фінансовими ресурсами. Тому для досягнення ефективного використання фінансових ресурсів повинна бути визначена загальна потреба у фінансових ресурсах відповідно до запланованих показників економічного розвитку переробних підприємств та ступеня їх фактичного залучення. Необхідно також враховувати можливості генерування переробними підприємствами власних фінансових ресурсів, насамперед, за рахунок внутрішніх джерел, його кредитний рейтинг, що визначає залучення позикового капіталу відповідно до потреб. Проте залучення необхідного обсягу фінансових ресурсів ще не гарантує стабільний економічний розвиток льонопереробного підприємства. Тому забезпечення переробних підприємств необхідними фінансовими ресурсами повинне характеризуватися не тільки обсягом, а й структурою джерел залучення цих ресурсів.

Висновки. Незважаючи на окреслені напрями підвищення ефективності використання фінансових ресурсів льонопереробними підприємствами, у галузі залишаються безліч нерозв'язаних питань: невігідність вирощування льону і через це незначна площа посівів льону-довгунця та практично повна відсутність посівів льону-кудряшу (відсоток використання наявних площ, пристосованих для льону, вирощування не перевищує 20%); труднощі щодо гарантування отримання сировини для льонопереробних підприємств; незначна кількість вітчизняного високопродуктивного районованого насіння за високої вартості імпортного; невисока врожайність соломи; низька якість сировини, дають змогу одержувати незначну кількість тіпаного льону; застаріле устаткування на льонопереробних підприємствах; відсутність національних технологій з подальшої глибокої переробки льоносировини (зокрема, катонізації льоноволокна); недостатній обсяг інвестицій як в аграрному, так і в промисловому секторі льонівиробництва; малоефективні технології управління; недосконалість моделі фінансового забезпечення підприємств галузі [3].

Стан і перспективи розвитку льонарства в Україні викликали у фахівців особливе занепокоєння практично протягом усіх років нашої державної незалежності. Адже йдеться про галузь, яка забезпечувала високі прибутки, натомість вирішувались соціально-економічні проблеми сільської місцевості. Її позитивний вплив особливо відчувався на Поліссі. Нині льонарство, первинна переробка льону знаходяться, на думку більшості дослідників, у стані економічної стагнації.

Суть подальшого вирішення проблеми стабілізації виробництва та переробки льонопродукції лежить саме в площині ефективного використання фінансових ресурсів льонопереробних підприємств, покращення ставлення держави до розвитку галузей та її впливу на формування ринку волокна, а саме: надання реальної адресної підтримки льоносіючим господарствам, створення умов для льонівиробництва.

- 1.Єріс Л. М. Податкове планування як засіб збільшення фінансових ресурсів підприємств / Л. М. Єріс // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – №2. – С. 76–86.
- 2.Карлюка Д. О. Удосконалення управління інноваційним розвитком підприємств льонопереробної галузі : дис. ...кандидата екон. наук: 08.01.06 / Д. О. Карлюка. – Херсон, 2006. – 183 с.
- 3.Макаренко П. М. Причини аграрної кризи і недооцінка ролі держави в умовах ринкових перетворень / П. М. Макаренко // Економіка АПК. – 2002. – № 4. – С. 22–29.
- 4.Сисоєнко І. А. Проблеми розвитку льонарської галузі України / І. А. Сисоєнко // Вісник Хмельницького національного університету: серія «Технічні науки». – 2007. – № 3. – Т. 2 (93). – С. 142–145.
- 5.Шарко М. В. Аналіз основних економічних показників діяльності підприємств льонопереробної галузі України / М. В. Шарко, І. А. Сисоєнко // Вісник Хмельницького національного університету. – Серія «Економічні науки». – 2009. – № 4. – Т. 3 (138). – С. 119–123.